

Jaarverslag 2025

Adviesraad
Internationale
Vraagstukken

Adviesraad Internationale Vraagstukken

De AIV is het adviescollege voor regering en parlement op het gebied van buitenlands beleid. De AIV adviseert gevraagd en ongevraagd over internationale vraagstukken. Het betreft in het bijzonder: Europese samenwerking, mensenrechten, internationale ontwikkeling en veiligheidsbeleid.

Inhoudsopgave

Woord vooraf – 4

Uitgebrachte adviezen – 6

Lopende adviestrajecten – 21

Activiteiten en kabinetsreacties – 27

Raadsleden – 31

Commissieleden – 32

Secretariaat – 36

Financiële verantwoording – 37

Woord vooraf

Het jaar 2025 was een jaar van tektonische verschuivingen. De wereld om ons heen veranderde sneller en ingrijpender dan velen hadden voorzien. Als Adviesraad Internationale Vraagstukken (AIV) stonden wij voor de uitdaging om in deze dynamische context niet alleen te analyseren, maar ook concrete handvatten te bieden voor een slagvaardig Nederlands en Europees buitenlands beleid. In dit voorwoord blikken wij terug op drie hoofdboodschappen die als rode draad door onze adviezen van 2025 liepen – en die alleen maar urgenter zijn geworden.

1. Versterk het eigen handelingsvermogen van Nederland en de EU

De wereld is volatieler dan ooit. Van de escalatie in Oekraïne tot de groeiende spanningen in de Zuid-Chinese Zee, en van de politieke onrust in Venezuela tot de dreigende taal rondom strategische gebieden als Groenland: de internationale orde staat onder druk. In onze adviezen benadrukten wij dat Nederland en de EU hun weerbaarheid en autonomie moeten vergroten. Dit geldt onder meer voor het terrein van defensie, ruimtevaart, en economische strategie. Ons advies over de trans-Atlantische relatie onderstreepte dat Europa niet langer uitsluitend op de Verenigde Staten kan leunen voor zijn veiligheid. We bepleitten onder meer een versnelling van Europese defensie-investeringen, waaronder het halen van de 3,5%-bbp-norm, en het opzetten van eurobonds voor defensiedoeleinden. Ook wezen wij op de noodzaak om de Europese ruimtevaartcapaciteit te versterken, om niet afhankelijk te blijven van derde landen voor cruciale satelliettechnologie. De realiteit van 2025 heeft deze oproep alleen maar versterkt: wie niet investeert in eigen capaciteit, loopt het risico buitenspel te worden gezet.

2. Kom op voor mensenrechten en de internationale rechtsorde

De internationale rechtsorde staat onder druk, zoals blijkt uit de conflicten in Oekraïne, Gaza, Soedan en elders. In ons advies over de ruimte benadrukten wij dat investeringen in technologie gepaard moeten gaan met sterke internationale regulering, om een wapenwedloop te voorkomen. Ook wezen wij op de noodzaak om de loyaliteit en samenwerking binnen de EU te versterken, met name in het licht van ondermijnd gedrag van lidstaten. Ons advies over de kracht van loyale samenwerking binnen de EU liet zien dat er duidelijke grenzen moeten worden gesteld aan gedrag dat de Europese waarden aantast. Dit is geen academische discussie: het gaat om de geloofwaardigheid en slagkracht van Europa in de wereld. De AIV blijft het belang van een proactieve rol van Nederland in het verdedigen van de internationale rechtsorde onderschrijven, niet als een morele luxe, maar als een geopolitieke noodzaak.

3. Maak de EU slagvaardiger en bouw aan strategische partnerschappen met het mondiale Zuiden

De opkomst van het mondiale Zuiden is geen toekomstmuziek, maar realiteit. In ons advies over de relatie tussen Nederland, Europa en het mondiale Zuiden schetsten wij hoe demografische en economische verschuivingen onze traditionele perspectieven op buitenlands beleid moeten veranderen. Het aandeel van Europa in de wereldeconomie daalt, terwijl dat van Azië en Afrika groeit. Handelspatronen veranderen, en nieuwe machtsblokken ontstaan. Nederland en Europa kunnen zich geen passiviteit permitteren. Wij pleitten voor een strategische heroriëntatie: het opbouwen van duurzame, langetermijnpartnerschappen met landen in het mondiale Zuiden, gebaseerd op wederzijds belang en respect. Dit vereist niet alleen diplomatieke inspanningen, maar ook structurele investeringen in kennis, handel, en ontwikkelingssamenwerking. De EU-Mercosur-deal is een belangrijke stap, maar er is meer nodig. Flexibele, thematische samenwerking – bijvoorbeeld op het gebied van waterbeheer, gezondheidszorg, en klimaatadaptatie – biedt kansen om concrete vooruitgang te boeken.

De wereld wacht niet. De kaarten worden opnieuw geschud, en wie niet meespeelt, loopt het risico achter te blijven. Als AIV blijven wij ons inzetten voor een Nederland en een Europa dat niet alleen reageert op veranderingen, maar deze actief helpt vormgeven. Dat vraagt om moed, om investeringen, en om een langetermijnvisie. Wij hopen dat onze adviezen hieraan een bijdrage hebben geleverd – en dat zij u, als lezer, inspireren om met ons mee te denken over de uitdagingen van morgen.

Met vriendelijke groet,

Bert Koenders
Voorzitter

Dirk-Jan Koch
Secretaris-directeur

Uitgebrachte adviezen

Alle adviezen zijn te downloaden via
adviesraadinternationalevraagstukken.nl

Krimpemde maatschappelijke ruimte: vrijheid en veiligheid onder druk – 7

Daadkracht: EU-hervormingen van GBVB, begroting en rechtsstaat – 10

Meer Europa, minder Amerika – herijking van de trans-Atlantische veiligheidsrelatie – 12

AI: technologie, macht en democratische waarden in het Nederlandse buitenlandbeleid – 14

Regie op veiligheid in de ruimte – 15

Nederland, Europa en het mondiale Zuiden in een veranderende wereldorde – 17

De kracht van loyale samenwerking binnen de EU – 20

Adviestraject

Krimpemde maatschappelijke ruimte: vrijheid en veiligheid onder druk

De krimpemde maatschappelijke ruimte wereldwijd is geen randverschijnsel, maar een onderwerp van strategisch belang voor het Nederlandse buitenlandbeleid. Op 10 april 2025 publiceerde de AIV een advies met deze boodschap. Dit advies was gevraagd door de ministers van Buitenlandse Zaken en Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking, die constateerden dat wereldwijd al geruime tijd sprake is van een afnemende ruimte voor het maatschappelijk middenveld.

In dit advies lichtte de AIV toe dat steeds meer regeringen de ruimte beperken waarin burgers zich kunnen organiseren, zich uitspreken of protesteren. Deze ontwikkeling ondermijnt democratische instituties, vergroot instabiliteit en bemoeilijkt internationale samenwerking en handel. De AIV stelt dat het beschermen van maatschappelijke ruimte – fysiek, digitaal en transnationaal – noodzakelijk is voor vrede, veiligheid, handel en rechtsorde, en dat het ontbreken daarvan ook Nederland raakt. In het advies wordt geschetst hoe de maatschappelijke ruimte onder druk staat in verschillende typen landen, en wordt een afwegingskader geboden om per situatie tot strategische keuzes te komen – met oog voor langetermijnbelangen, diplomatieke risico's en beleidsconsistentie. De AIV pleit voor een samenhangende benadering binnen het buitenlandbeleid, waarbij mensenrechten, diplomatieke afwegingen en economische belangen met elkaar in balans worden gebracht. Daarbij is aandacht voor context en maatwerk essentieel.

Naast traditionele vormen van repressie door bijvoorbeeld wetgeving, (fysieke) intimidatie, geweld, smaad- en lastercampagnes gericht op specifieke maatschappelijke groepen, besteedt de AIV specifiek aandacht aan drie ontwikkelingen:

1. De afname van maatschappelijke ruimte in het online domein: autocratische regimes censureren online informatie en monitoren hun burgers. Ondanks de democratische beloften van het internet, die soms nog steeds gelden, maken repressieve overheden steeds vaker gebruik van de mogelijkheden om hun burgers te manipuleren – al dan niet met medewerking van technologiebedrijven.
2. Afname van de transnationale maatschappelijke ruimte: de ruimte waarin grensoverschrijdende bewegingen kunnen opereren, bijvoorbeeld de klimaatbeweging. Autoritaire machthebbers die democratie en rechtsstaat ondermijnen, handelen vaak gecoördineerd om deelname aan dit soort bewegingen te bemoeilijken. Staten die deze ruimte willen beschermen, zouden dit ook gecoördineerd moeten doen.

3. Lange-armproblematiek en de diaspora in Nederland: autoritaire regeringen proberen hun invloed verder uit te breiden door intimidatie, surveillance en repressieve maatregelen tegen diaspora-groepen, met als doel hun politieke betrokkenheid te ondermijnen en hun vrijheden te beperken. Dit gebeurt ook in Nederland. De aanpak hiervan is versnipperd. Meer samenwerking tussen verschillende instanties zou dit moeten tegengaan.

Bij de bescherming van maatschappelijke ruimte is een generieke aanpak ontoereikend. De bestuurlijke realiteit in verschillende landen vraagt om een gedifferentieerde en context-specifieke inzet. De AIV onderscheidt vier categorieën van maatschappelijke ruimte, waarbinnen gradaties en verschillen bestaan:

1. Gesloten maatschappelijke ruimte – voornamelijk autocratieën waar repressie de norm is.
2. Betwiste maatschappelijke ruimte – staten en gebieden in conflict waar de rechtsstaat is uitgehold.
3. Deels gesloten maatschappelijke ruimte – zwakke democratieën met autoritaire tendensen en beperkte rechtsbescherming.
4. Overwegend open maatschappelijke ruimte – democratische rechtsstaten met beschermende instituties.

Voor elk van deze categorieën moet Nederland zijn strategie en instrumenten zorgvuldig afstemmen; de AIV stelt dat standaardboodschappen contraproductief kunnen werken. De AIV sluit aan bij de recente IOB-evaluatie van het mensenrechtenbeleid, onder meer wat betreft het belang van consistente inzet op verschillende niveaus (multilateraal en bilateraal).

Het advies werd gepresenteerd tijdens een publieksbijeenkomst in Nieuwspoort in Den Haag, door de voorzitter van de AIV-commissie Mensenrechten. Prof. Mr. Dr. Janne Nijman presenteerde het advies en overhandigde dit aan directeur-generaal Internationale Samenwerking Pascale Grotenhuis. Voormalig China-correspondent Garrie van Pinxteren gaf via een Signal-verbinding vanuit China een reflectie op het rapport: 'Het is welbegrepen eigenbelang van het westen om tegenspraak te blijven bieden. Als je gelooft in mensenrechten, moet je ze blijven noemen. Het is een vergissing om de overheidspropaganda te verwarren met wat diplomaten in een land als China zelf denken.' Daarnaast lichtte Myrthe Haase, duurzaamheidsspecialist bij ABN AMRO, toe dat ruimte voor het maatschappelijk middenveld van groot belang is voor het Nederlandse bedrijfsleven en het in kaart brengen van mensenrechtenrisico's bij bijvoorbeeld buitenlandse investeringen.

Het kabinet dankt de AIV voor het adviesrapport in zijn reactie op 31 oktober 2025. Het kabinet geeft aan dat het de zorgen over de krimpende maatschappelijke ruimte deelt en dat het de aanbevelingen van de AIV in grote lijnen onderschrijft. Volgens het kabinet passen de aanbevelingen in grote lijnen bij beleid dat door het kabinet reeds in de praktijk wordt gebracht. Het kabinet stelt dat er niettemin geen ruimte is voor het verhogen van de financiële inzet om deze inzet te versterken, vanwege budgettaire krapte en de gewijzigde koers van het ontwikkelingsbeleid en de hernieuwde focus binnen het mensenrechtenbeleid onder kabinet-Schoof.

Het advies kreeg aandacht in de Volkskrant met een interview met Janne Nijman. Daarnaast vond andere outreach plaats, onder meer door een presentatie bij Pakhuis de Zwijger, een presentatie voor medewerkers van ministerie BZK, een presentatie voor medewerkers van het Netherlands Institute for Multiparty Democracy en een gastcollege bij de opleiding docent maatschappijleer aan de Hogeschool van Amsterdam.

Adviestraject

Daadkracht: EU-hervormingen van GBVB, begroting en rechtsstaat

Op 14 april 2025 bracht de AIV, op verzoek van de Tweede Kamer, een briefadvies uit over de noodzaak van en de mogelijkheden tot hervormingen van de Europese Unie op het terrein van het buitenlands en veiligheidsbeleid, de EU-begroting en de bescherming van de rechtsstaat.

In dit advies constateert de AIV dat de EU, gezien de veranderende geopolitieke verhoudingen, slagvaardiger en strategischer moet opereren. Daarvoor is een verdragswijziging niet altijd noodzakelijk: ook binnen de huidige kaders is veel mogelijk. Zo kan besluitvorming op het gebied van buitenlands beleid versneld worden, kan de begroting beter worden ingezet voor grensoverschrijdende publieke goederen, en zijn er juridische middelen beschikbaar om de rechtsstaat te handhaven.

De AIV benadrukt dat daadkracht en draagvlak hand in hand moeten gaan. Hervormingen vergen duidelijke keuzes van lidstaten en actieve betrokkenheid van parlementen. Nederland heeft er als open economie en trouw lid van de EU belang bij dat de Unie effectief kan optreden, ook wanneer dat vraagt om compromissen of investeringen.

Het advies sluit af met concrete aanbevelingen om de EU binnen de bestaande verdragen beter toe te rusten voor haar geopolitieke rol.

In zijn reactie van 6 juni 2025 dankt het kabinet de AIV voor een tijdig en treffend advies en onderschrijft het een groot deel van de AIV-aanbevelingen, zoals het onderzoeken van mogelijkheden om in kleiner verband – binnen of buiten EU-kaders – met gelijkgezinde landen nader op te trekken in het buitenland- en veiligheidsbeleid. Ook wijst het kabinet op het zoeken naar hervormingen zonder verdragswijziging, maar binnen de huidige EU-verdragen, opdat de daadkracht van de EU op korte termijn kan worden versterkt. Het kabinet reageerde terughoudend op het advies om de EU-begroting te laten groeien in het licht van de structurele uitdagingen waar de Unie voor staat en ziet – in het licht van de taakstelling – geen mogelijkheid om de geadviseerde intensivering van de inzet op rechtsstatelijkheid in de EU te vergroten.

Op 3 juli lichtte de AIV het advies toe in een technische briefing aan de vaste Kamercommissie Europese Zaken van de Tweede Kamer. Daarnaast werd het advies gepresenteerd aan beleidsmedewerkers van het Ministerie van Buitenlandse Zaken.

Adviestraject

Meer Europa, minder Amerika – herijking van de trans-Atlantische veiligheidsrelatie

Aan de vooravond van de NAVO-top in Den Haag in juni 2025 vroeg de AIV aandacht voor de noodzaak van een structurele versterking van de Europese verantwoordelijkheid binnen het NAVO-bondgenootschap. Dit briefadvies werd gepubliceerd op eigen initiatief. Aanleiding was de toenemende onzekerheid over de betrokkenheid van de Verenigde Staten bij de Europese veiligheid, in combinatie met stijgende defensie-uitgaven van Europese NAVO-lidstaten.

De AIV stelt dat deze ontwikkelingen nopen tot een herijking van de trans-Atlantische veiligheidsrelatie. Europa moet zelfstandig in staat zijn om afschrikking en verdediging vorm te geven binnen NAVO-verband, ook als de Amerikaanse inzet wegvalt. Dit vraagt om gerichte keuzes in de opbouw van militaire capaciteiten, versterking van de defensie-industrie, hervorming van besluitvormingsprocessen en bredere inzet op diplomatie en maatschappelijke weerbaarheid.

Europeanisering van de NAVO als strategische noodzaak

Volgens de AIV moet Europa zelfstandig in staat zijn de NAVO-afschrikking- en verdedigingsstrategie op geloofwaardige wijze uit te voeren. Dat vereist een zwaarder Europees aandeel in de NAVO-commandostructuur en de mogelijkheid om operaties aan te sturen wanneer de Amerikaanse inzet wegvalt. De AIV pleit voor een versneld traject naar een NAVO met Europa als dragend fundament.

Gerichte versterking van militaire capaciteit

Volgens de AIV vereist geloofwaardige Europese afschrikking gerichte investeringen in een beperkt aantal strategische capaciteiten, zoals luchtverdediging, langeafstandswapens, strategisch transport, artillerie en elektronische oorlogsvoering. Nederland moet bijdragen aan de versterking van de oostflank, wat ook gevolgen heeft voor de inzetbaarheid en omvang van de Nederlandse krijgsmacht. Daarnaast moet Nederland deelnemen aan een militaire presentie in Oekraïne na een staakt-het-vuren, en actief meewerken aan de integratie van de Oekraïense defensie-industrie in de Europese productie.

Politieke besluitvorming hervormen

Effectieve militaire versterking vereist snelle en besluitvaardige politieke processen. De AIV stelt voor een Europese Veiligheidsraad op te richten met een vaste kern van besluitvaardige lidstaten uit de EU en NAVO, aangevuld met een flexibele schil. Nederland moet daarin een actieve rol vervullen. Ook stelt de raad voor om een gezamenlijke stresstest uit te voeren voor het scenario waarin de VS zich abrupt uit NAVO-verband terugtrekken.

Brede benadering van veiligheid: industrie, diplomatie en weerbaarheid

Volgens het advies is veiligheid meer dan militaire paraatheid alleen. De raad wijst op het belang van diplomatie, maatschappelijk draagvlak en een sterke Europese defensie-industrie. Nederland kan bijdragen aan opschaling van de productie via langetermijncontracten, aangepaste wetgeving en investeringen in personeel en grondstoffen. Ook stelt de raad voor om Europese financieringsinstrumenten, zoals gezamenlijke leningen en tijdelijke begrotingsruimte, doelgericht in te zetten voor collectieve veiligheid.

Op dit briefadvies is nog geen kabinetsreactie ontvangen. Wel is er op hoog ambtelijk niveau (van beide betrokken ministeries) een strategische dialoog gevoerd over de aanbevelingen.

Adviestraject

AI: technologie, macht en democratische waarden in het Nederlandse buitenlandbeleid

Op 17 juni 2025 bracht de AIV het advies 'AI: technologie, macht en democratische waarden in het Nederlandse buitenlandbeleid' uit. Het advies is op eigen initiatief van de AIV tot stand gekomen, mede ingegeven door de aangenomen motie Six Dijkstra c.s. van 14 mei 2024 (Kamerstuk 26 643, nr. 1160) over het in kaart brengen van de rechtsstaatbedreigende AI-ontwikkelingen en maatregelen die de weerbaarheid bevorderen.

AI ontwikkelt zich razendsnel tot een geopolitieke machtsfactor. Het gebruik ervan groeit wereldwijd in diplomatie, defensie, economie en informatievoorziening. Tegelijkertijd staan internationale waarborgen voor publieke belangen en democratische principes onder toenemende druk.

De AIV waarschuwt dat Nederland zich niet kan permitteren aan de zijlijn te blijven staan, nu standaarden en spelregels voor AI in toenemende mate worden vormgegeven door dominante staten en technologiebedrijven. Zonder strategische inzet dreigt verlies van publieke grip op systemen die bepalen wat zichtbaar is, hoe besluiten tot stand komen en wie toegang krijgt tot essentiële voorzieningen.

Nederland moet daarom binnen Europese kaders actief coalities smeden, investeren in publieke alternatieven en zich diplomatiek inzetten voor internationale afspraken die publieke waarden beschermen – zonder innovatie onnodig te remmen. Dat vergt politieke daadkracht, multilaterale samenwerking en betrokkenheid van het bedrijfsleven. Ook benadrukt de AIV het belang van samenwerking met gelijkgezinde partners in het mondiale Zuiden op het thema AI-soevereiniteit en AI-eigenheid.

De AIV heeft het advies op een besloten bijeenkomst gepresenteerd aan en besproken met de betrokken dossierhouders van de ministeries BZ, BZK, JenV, EZ, KGG en OCW. De AIV had gekozen voor deze opzet omdat het onderwerp en ook het advies een sterke interdepartementale component hebben.

In zijn reactie van 12 december 2025 onderschrijft het kabinet de analyse van de AIV. De inzichten zullen gebruikt worden voor de ontwikkeling van de internationale AI-strategie. Deze strategie biedt ruimte om de inzet coherenter en strategischer in te richten, zoals de AIV in het advies aanbeveelt. Verschillende aanbevelingen, zoals het vasthouden aan de bestaande regulering op Europees niveau, het innovatievermogen van Europa stimuleren en het inzetten op de ontwikkeling van AI talent en expertise, passen volgens het kabinet in de bestaande beleidslijn. De kabinetsreactie is ondertekend door de minister van Buitenlandse Zaken, de minister van Economische Zaken en de staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

Adviestraject

Regie op veiligheid in de ruimte

Het advies 'Regie op veiligheid in de ruimte', uitgebracht in juni 2025 aan de vooravond van de NAVO-top, gaat over het toenemende belang van ruimtevaarttechnologie voor veiligheid, economie en bestuur. De AIV roept op tot een actief Nederlands en Europees beleid om de veiligheid in en vanuit de ruimte te versterken. Het advies werd uitgebracht op verzoek van de ministers van Buitenlandse Zaken en Defensie.

Europese landen zijn sterk afhankelijk van satellieten en andere ruimtesystemen voor hun communicatie, navigatie, observatie en veiligheid. Veel van die systemen zijn in handen van niet-Europese staten of commerciële partijen. Volgens de AIV maakt dat Europa kwetsbaar en is het noodzakelijk meer te investeren in eigen technologie en capaciteit. Nederland kan hieraan bijdragen door actief mee te bouwen aan Europese programma's als Galileo, Copernicus, IRIS² en EU SST. Dat vereist gerichte inzet van Nederlandse expertise, diplomatieke betrokkenheid en samenwerking met het bedrijfsleven, kennisinstellingen en start-ups. Binnen NAVO-verband moet Nederland zich inzetten voor een sterkere Europese bijdrage aan ruimtecapaciteit. Ook wijst de AIV op het belang van gezamenlijke ontwikkeling en beschikbaarheid van militaire systemen, zoals satellietcommunicatie, vroegtijdige waarschuwing en ruimtebewaking.

Organiseer de Nederlandse inzet beter

Het Nederlandse ruimtebeleid is versnipperd en mist centrale aansturing. De AIV adviseert om wettelijk vast te leggen dat ruimtevaart een gedeelde ministeriële verantwoordelijkheid is, zodat niet alleen civiele en economische doelen maar ook veiligheids- en diplomatieke belangen beter worden geborgd. Dit versterkt ook de aansturing van het Netherlands Space Office en bevordert een hechtere verbinding tussen beleid, kennisinstellingen en de ruimtevaartsector. Nederland beschikt over internationaal erkende expertise in onder meer aardobservatie, satellietcommunicatie, databeveiliging en ruimterecht. Deze kennisbasis biedt kansen voor publiek-private samenwerking, versterking van strategische capaciteiten en gerichte inzet op talentontwikkeling.

Werk aan internationale spelregels

De AIV pleit voor nieuwe internationale afspraken over het vreedzaam gebruik van de ruimte, bescherming van kritieke infrastructuur, verantwoord gedrag van staten en commerciële partijen, en beter beheer van ruimteverkeer en ruimtepuin. Nederland kan hieraan bijdragen door zijn diplomatieke en juridische expertise gericht in te zetten, onder meer binnen VN-verband, via de EU en in samenwerking met gelijkgezinde landen. Het advies benadrukt dat Nederland zich vooral moet richten op bestaande multilaterale fora, zoals het VN-comité, voor het vreedzaam gebruik van de ruimte. Zo wordt voorkomen dat er uiteenlopende en tegenstrijdige regels ontstaan. Alleen met duidelijke internationale spelregels kan de ruimte veilig, stabiel en toegankelijk blijven voor toekomstige generaties.

Het advies is aangeboden aan de staatssecretaris van het Ministerie van Defensie, Gijs Tuinman tijdens het NAVO-pre-event georganiseerd door Techleap in samenwerking met de gemeente Den Haag over innovatie. Hoewel de kabinetsreactie nog niet is ontvangen, constateert de AIV dat een aantal aanbevelingen reeds wordt overgenomen, onder meer met betrekking tot een verbeterde interdepartementale coördinatie. Het rapport is tevens gepresenteerd bij de NAVO in Brussel.

Adviestraject

Nederland, Europa en het mondiale Zuiden in een veranderende wereldorde

Versterk strategische relaties met kernpartners in het mondiale Zuiden, op basis van gelijkwaardigheid, wederzijds belang, en respect voor internationaal recht; dat was de oproep aan de Nederlandse regering van het AIV-advies 'Nederland, Europa en het mondiale Zuiden'. Hernieuwde samenwerking met het mondiale Zuiden is onmisbaar om de Nederlandse belangen veilig te stellen. De geopolitieke verschuivingen die zich in hoog tempo voltrekken vragen om een herpositionering van Europa en Nederland in de wereld. Dat is essentieel om mede vorm te kunnen geven aan een multipolaire wereld en nadelige geopolitieke scenario's te vermijden, maar ook om in te spelen op de economische opkomst van het mondiale Zuiden en om invulling te geven aan gemeenschappelijke belangen via effectieve multilaterale samenwerking.

Een dergelijke herpositionering biedt houvast in een tijd van toenemende geopolitieke onzekerheid. Als relatief klein land met een open economie is Nederland afhankelijk van internationale markten, handelsrelaties, grondstoffen en een stabiele internationale rechtsorde. In een wereld waarin traditionele bondgenootschappen onder druk staan zijn onze welvaart, veiligheid en invloed afhankelijk van nieuwe verbintenissen. Samenwerking met het mondiale Zuiden — een diverse groep landen waaronder India, Indonesië, Brazilië, Zuid-Afrika, Nigeria en tientallen middelgrote en kleine landen — is essentieel om tegenwicht te bieden aan ongewenste geopolitieke ontwikkelingen. De invloed van Rusland en China in het mondiale Zuiden groeit sterk, onder andere in grondstofrijke landen en fragiele staten. In het geval van China loopt dit vooral via handel en investeringen, terwijl Rusland zich met name manifesteert in conflictgebieden, onder andere door levering van militaire diensten. Europa zal moeten bijschakelen om verlies aan relevantie, invloed en aanzien te voorkomen.

De langetermijnbelangen van Europa en landen in het mondiale Zuiden komen tegen deze achtergrond meer in elkaars verlengde te liggen. Door zich sterker met deze landen te verbinden, kan de kans op ongewenste geopolitieke scenario's worden verkleind en gezamenlijk worden toegewerkt naar een multipolaire orde waarin de internationale rechtsorde wordt versterkt en multilaterale oplossingen kunnen floreren. Voor deze uitgangspunten bestaat in het mondiale Zuiden brede steun. Daarnaast zien veel zuidelijke landen Europa ook als een aantrekkelijke partner, met een grote interne markt. Nauwere relaties met het mondiale Zuiden zijn ook van groot economisch belang voor Europa. Met een groeiend aandeel in de wereldbevolking en de wereldeconomie zijn deze landen steeds belangrijker als afzetmarkten voor Nederlandse bedrijven. Ook op het gebied van toegang tot grondstoffen, energie, arbeid en technologie spelen deze landen een cruciale rol. Het versterken van de Europese strategische autonomie vraagt om grootschalige investeringen in de groene en digitale transitie en de defensie-industrie. Die ambities zijn alleen haalbaar

via strategische samenwerking met en investeringen in landen in het mondiale Zuiden, onder andere vanwege de benodigde kritieke grondstoffen.

Strategische verdieping van de relaties vergt echter een fundamentele omslag in de Europese opstelling ten aanzien van het mondiale Zuiden, gericht op het overbruggen van onderlinge verschillen. Hoewel langetermijnbelangen overeenkomen, lopen visies en prioriteiten voor de kortere termijn vaak uiteen. Om dit in de huidige geopolitieke context te bereiken, zijn – naast een verandering in mindset – pragmatische coalities, een intensievere samenwerking met opkomende economieën en voortdurende steun aan fragiele staten nodig. Het advies sluit af met tien concrete aanbevelingen om als Nederland en de EU de banden met het mondiale Zuiden te intensiveren en strategischer te maken.

Dit adviesrapport werd op eigen initiatief uitgebracht. Op 10 september 2025 werd het tijdens een publieke bijeenkomst met verschillende panelleden aangeboden aan Rebeca Grynspan, Secretaris-Generaal van de United Nations Conference on Trade and Development (UNCTAD).

Het rapport is in vele gremia gepresenteerd, zowel binnen het Ministerie van Buitenlandse Zaken, als daarbuiten. Bij het Ministerie is het gepresenteerd en besproken met de Bestuursraad, het DGIS Management Team, bij afdelings- en directie-overleggen van onder meer ESA, DIO, DAF, DAO, IGG, en FEZ, en op de Ambassadeursconferentie (begin 2026). Daarnaast is het gepresenteerd op een Track 1.5 dialoog met de Indonesische counterparts, en bij kennisinstellingen waaronder de Technische Universiteit Delft.

In een Tweede Kamerdebat over de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties (AVVN) werd het rapport meerdere keren aangehaald, en leidde dit

tot twee Kamermoties ten aanzien van het mondiale Zuiden: motie Ceder c.s. 26150-231 over het pleiten voor hervorming van de VN-Veiligheidsraad, en motie Hirsch c.s. 26150-233 over positief engageren met zuidelijke landen die initiatieven nemen voor gelijkwaardigere multilaterale organisaties.

Er is bovendien een item gemaakt door Nieuwsuur over het rapport, en er zijn artikelen verschenen bij onder meer NOS, het ANP, het Financieele Dagblad, een opiniestuk in de Volkskrant, en een interview met Rebeca Grynspan met verwijzingen naar het rapport in NRC. Ook was er een gesprek over het rapport bij Bureau Buitenland op Radio 1.

Adviestraject

De kracht van loyale samenwerking binnen de EU

De AIV bracht op 16 oktober 2025 het advies 'De kracht van loyale samenwerking binnen de EU' uit. De AIV beantwoordt met dit advies een adviesaanvraag die voortvloeide uit de Tweede Kamermotie van de leden Van der Lee, Piri en Dassen (Kamerstuk 36 259, nr. 13) d.d. 25 mei 2023.

Het advies schetst het verschil tussen juridisch niet-loyaal gedrag, 'vervelend' gedrag dat als niet-loyaal wordt ervaren, maar dat juridisch gezien niet, niet-loyaal is, en gedrag dat tot doel heeft de Unie te ondermijnen. Loyale samenwerking betekent niet dat lidstaten geen afwijkende standpunten mogen innemen, en afwijkende standpunten moeten ook niet te snel als ondermijnend en niet-loyaal worden gezien.

Zo kan stemgedrag in de Europese Raad juridisch nooit als niet-loyaal gezien worden – al kan het wel als heel lastig worden ervaren. Loyale samenwerking betekent niet dat alle lidstaten gedwongen worden in een 'loyale eenheidsmodus' of dat ze geen afwijkende standpunten mogen hebben. Binnen de bestaande afspraken en procedures bestaat veel ruimte voor de diversiteit en variatie die de EU kenmerken.

Binnen de huidige geopolitieke en geo-economische situatie is het ondermijnen van de Europese Unie echter buitengewoon risicovol. Onze veiligheid, onze concurrentiekracht en onze onderlinge vertrouwensbasis in de vorm van de (Europese) rechtsstaat, staan op het spel. Ondermijnend gedrag moet daarom voortvarend bestreden worden. Het advies bevat een politieke en juridische gereedschapskist met handelingsopties. Deze opties dienen in verschillende situaties en in combinatie gebruikt te worden.

Het advies wordt in 2026 in de Tweede Kamer gepresenteerd aan de commissie Europese Zaken.

Het kabinet dankt de AIV in zijn reactie en onderschrijft dat getracht moet worden te voorkomen dat lidstaten ondermijnend gedrag vertonen. Het kabinet geeft aan dat een groot deel van de aanbevelingen, zoals het inzetten op meer QMV-besluitvorming (Qualified Majority Voting) en het toezien op de uitvoerbaarheid van Europese wetgeving terwijl deze gemaakt wordt, past in de bestaande inzet van Nederland. Voor het verkennen van verdergaande opties, waaronder meer controversiële voorstellen zoals royement van ondermijnende lidstaten, ziet het kabinet momenteel geen draagvlak onder de lidstaten. De voorzitter van de AIV lichtte het advies onder meer toe in een interview bij BNR Nieuwsradio.

Lopende adviestrajecten

Voedselzekerheid (wereldwijd, NL-inzet) – 22

Straffeloosheid voor geweldpleging tegen hulpverleners
(gezamenlijk met CAVV) – 23

EU-uitbreiding – 24

Migratiepartnerschappen (gezamenlijk met
Adviesraad Migratie) – 25

De toekomst van de trans-Atlantische relatie – 26

Adviestraject

Voedselzekerheid (wereldwijd, Nederlandse-inzet)

Op 19 mei 2025 ontving de AIV een adviesaanvraag van de minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingshulp, mede namens de minister van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur, over mondiale voedselzekerheid. De aanvraag spitst zich toe op de relatie tussen de Nederlandse inzet op dit thema en Nederlandse belangen op het gebied van economie, veiligheid en migratie.

Het betreft een relevant en urgent thema. De wereldwijde honger is de afgelopen jaren toegenomen, vaak in samenhang met conflictdynamieken. Nederland heeft veel kennis te bieden op dit terrein, maar het toepassen daarvan is, met name in fragiele contexten, niet altijd eenvoudig. Ook op dit terrein laten geopolitieke spanningen zich voelen.

Een schrijfgroep met leden uit de verschillende commissies van de AIV is in het najaar van 2025 aan de slag gegaan en heeft een aantal verdiepende sessies georganiseerd met experts uit binnen- en buitenland.

Met dit briefadvies, dat de AIV in het tweede kwartaal van 2026 zal publiceren, hoopt de raad bij te dragen aan een doordachte inzet op voedselzekerheid die past bij het huidige tijdsgewricht.

Adviestraject

— Straffeloosheid voor geweldpleging tegen hulpverleners (gezamenlijk met CAVV)

Medio-2025 kreeg de AIV een adviesaanvraag van de minister van Buitenlandse Zaken en de minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking voor een advies over de wijze waarop straffeloosheid voor geweld tegen hulpverleners kan worden tegengegaan. De aanvraag was gebaseerd op een Kamermotie van de leden Dobbe, Piri, Boswijk, Ceder en Teunissen (Kamerstuk 21 501-02, nr. 3108) d.d. 10 april 2025. De motie verzocht om een gezamenlijk advies van de AIV met de Commissie van Advies inzake Volkenrechtelijke Vraagstukken (CAVV).

Aanvallen op hulpverleners zijn het afgelopen decennium fors toegenomen. Dit dwingt hulporganisaties tot moeilijke keuzes: ofwel nemen ze steeds meer risico's, waar met name lokale staf onder lijdt, ofwel trekken ze zich terug uit conflictgebieden waar mensen in nood hun hulp hard nodig hebben. De AIV en CAVV plaatsen het vraagstuk van geweld tegen hulpverleners in een bredere context waarbij aandacht wordt gegeven aan de onderliggende oorzaken, zoals de erosie van respect voor het humanitair oorlogsrecht en de toegenomen politisering van hulpverlening door strijdende partijen. De AIV en CAVV zullen in het advies ingaan op hoe Nederland straffeloosheid kan tegengaan maar ook instrumenten benoemen die de Nederlandse regering kan inzetten om geweld tegen hulpverleners te helpen voorkomen.

In 2025 zijn de AIV en CAVV met een gezamenlijke schrijfgroep dit traject ingegaan, waarbij een uitgebreide literatuurreview is gedaan, evenals interviews met een groot aantal organisaties en experts. Het advies zal in maart 2026 gepubliceerd worden.

Adviestraject

EU-uitbreiding

Het kabinet vroeg de AIV op 17 april 2025 om een advies uit te brengen over de uitbreiding van de Europese Unie in algemene zin en de gefaseerde of geleidelijke integratie van kandidaat-lidstaten in het bijzonder. De adviesaanvraag kwam naar aanleiding van een Tweede Kamermotie van de leden Van der Burg en Kahraman (Kamerstuk 21501-02, nr. 2997) d.d. 12 december 2024 die opriep tot een dergelijke adviesaanvraag.

Het kabinet houdt ten aanzien van EU-uitbreiding vast aan de strikte en faire toepassing van de Kopenhagencriteria, die vraagt om een zorgvuldig proces op basis van intensieve toetsing. Deze inzet kan schuren met de gevoelde geopolitieke urgentie van toetreding. Een van de mogelijkheden om met de spanning tussen zorgvuldigheid en urgentie om te gaan is om (potentiële) kandidaat-lidstaten voorafgaand aan volwaardig lidmaatschap sterker te binden aan de EU. Dit wordt ook wel aangeduid met de term gefaseerde integratie.

De AIV is in de zomer van 2025 gestart met het adviestraject. De AIV heeft besloten de adviesaanvraag ruim op te vatten vanuit de intentie om EU-uitbreiding in volle breedte te analyseren. De AIV heeft ten behoeve van het advies onderzoek gedaan via een literatuurstudie, gesprekken met een groot aantal experts en vertegenwoordigers uit de kandidaat-lidstaten. De AIV beoogt in dit advies een aantal lessen te trekken uit de voorgaande uitbreidingsrondes, de voor- en nadelen van verdere uitbreiding in kaart te brengen en aanbevelingen te doen voor mogelijke verdere EU-uitbreiding.

De AIV streeft ernaar het advies voor de zomer van 2026 te publiceren.

Adviestraject

Migratiepartnerschappen (gezamenlijk met Adviesraad Migratie)

Het kabinet vroeg de AIV op 15 april 2025 om gezamenlijk met de Adviesraad Migratie een advies uit te brengen over migratiepartnerschappen. De adviesaanvraag kwam van drie ministers. De minister van Asiel en Migratie, de minister van Buitenlandse Zaken en de minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking. De ministers wilden weten hoe Nederland strategische, slagvaardige migratiepartnerschappen tot stand kan brengen die rechtmatig, wederzijds voordelig en effectief zijn.

Hoewel er brede politieke overeenstemming lijkt te zijn in Nederland en Europa over het belang van partnerschappen om migratie beter te reguleren is de praktijk bij opzet en uitvoering van deze partnerschappen vaak weerbarstig. Afspraken die de EU en zijn lidstaten met derde landen maken worden regelmatig bekritiseerd vanwege diverse soorten mensenrechtenschendingen die gepaard gaan met de uitvoering. Ook is voor Nederland terugkeer en het beperken van irreguliere migratie belangrijk, terwijl potentiële partnerlanden juist meer migratie willen faciliteren. Het succes van het Europese Migratie- en Asielpact en de nieuwe Terugkeerverordening is daarnaast in belangrijke mate afhankelijk van de medewerking van derde landen bij afspraken die volgen uit de motie van het lid Boswijk. Het belang om wederzijds voordelige afspraken te maken die zorg dragen voor de menselijke consequenties daarvan is dus groot.

De adviesraden zijn in het voorjaar van 2025 gestart met het adviestraject. Er is onderzoek gedaan via een literatuurstudie en gesprekken met een groot aantal experts over het thema in binnen- en buitenland. Ook hebben de raden werkbezoeken afgelegd aan Brussel en Tunis om daar met betrokkenen te spreken. De raden beogen lessen te trekken uit de ervaring van deze betrokkenen en experts door te kijken naar de redenen voor landen om partnerschappen aan te gaan met Nederland, te begrijpen hoe deze partnerschappen tot stand komen en welke waarborgen hierbij worden afgesproken. De raden zullen daarna aanbevelingen doen om de inzet op deze partnerschappen succesvoller te maken.

De adviesraden streven ernaar het advies in het voorjaar van 2026 te publiceren.

Adviestraject

De toekomst van de trans-Atlantische relatie

De AIV ontving op 28 oktober 2025 een adviesaanvraag van de minister van Buitenlandse Zaken om een advies uit te brengen over de verwachtingen ten aanzien van de toekomstige ontwikkelingen in de trans-Atlantische buitenland- en veiligheidsrelatie, en hoe deze te verankeren in een multipolaire wereld. De adviesaanvraag werd voorafgegaan door de Kamer motie van het lid Boswijk (Kamerstuk 21 501-02, nr. 3099) d.d. 10 april 2025 uit de Tweede Kamer. De motie verzoekt de regering om een Amerikastrategie op te stellen.

Recente verschuivingen in het Amerikaanse binnenlandse en buitenlandse beleid laten zien dat de Verenigde Staten hun internationale prioriteiten herijken. Deze ontwikkelingen hebben belangrijke implicaties voor de positie van Nederland en de Europese Unie binnen een veranderende wereldorde. In oktober hield de AIV om die reden een brainstorm met internationale experts om inzichten in te winnen over de staat van de trans-Atlantische relaties. In november is gestart met het adviestraject in een gecombineerde commissie met een kerngroep uit de Raad, aangevuld met experts uit alle vier de permanente commissies. Begin februari 2026 waren de interne themadag alsook de Wellenstein lezing gewijd aan dit belangrijke thema.

In het advies zal de vraag centraal staan in hoeverre er sprake is van continuïteit en breuk in de huidige ontwikkelingen in Amerika, en wat voor impact dat heeft op het buitenland- en veiligheidsbeleid van de VS, en daarmee op de trans-Atlantische relatie. Hierbij zal worden gekeken naar verschillende deeltherreinen, en onderzocht worden welke kansen en dilemma's de veranderingen met zich meebrengen voor het Koninkrijk en de EU.

De AIV streeft ernaar het advies in het derde kwartaal van 2026 te publiceren.

Dit adviestraject bouwt voort op het eerdere AIV-advies 'Meer Europa, Minder Amerika: herijking van de trans-Atlantische veiligheidsrelatie' van juni 2025, waarin reeds werd gepleit voor een herijking van de trans-Atlantische veiligheidsrelatie en een structurele versterking van de Europese verantwoordelijkheid binnen het NAVO-bondgenootschap.

Activiteiten en kabinetsreacties

Briefings voor de Tweede Kamer – 28

Lezingen en presentaties in 2025 – 29

Kabinetsreacties op adviezen van vóór 2025 – 30

Briefings voor de Tweede Kamer

De AIV heeft in 2025 vier briefings in de Tweede Kamer verzorgd.

- Voor de commissie Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking over het briefadvies 'Onlosmakelijk verbonden: SDG's in Nederland en de rest van de wereld', 16 januari 2025.
- Voor de vaste Kamercommissie Buitenlandse Zaken over het briefadvies 'Naar een nieuwe koers voor Nederland in het Israëlisch-Palestijnse conflict' op 6 maart 2025
- Voor de vaste Kamercommissie Defensie over het adviesrapport 'Hybride dreigingen en maatschappelijke weerbaarheid' op 2 april 2025
- Voor de vaste Kamercommissie Europese Zaken over het briefadvies 'Daadkracht: EU-hervormingen van GBVB, begroting en rechtsstaat' op 3 juli 2025

Lezingen en presentaties in 2025

De AIV heeft in 2025 een groot aantal lezingen verzorgd, zowel bij verschillende ministeries als bij universiteiten en denktanks. Zo verzorgde AIV-lid Dorette Corbey een keynote op het symposium 'Rentmeesterschap in een verdeelde wereld', georganiseerd door de ontwikkelingsorganisatie Woord en Daad. Corbey gaf een presentatie op basis van twee AIV-adviezen, te weten het toen net gepubliceerde advies over het mondiale Zuiden en het advies over klimaatrechtvaardigheid uit 2023.

Kabinetsreacties op adviezen van vóór 2025

Onlosmakelijk verbonden: SDG's in Nederland en de rest van de wereld

Op 14 februari 2025 heeft het kabinet zijn reactie aangeboden op het AIV-advies 'Onlosmakelijk verbonden: SDG's in Nederland en de rest van de wereld'. In dit advies roept de AIV op tot een versterkte inzet op de Duurzame Ontwikkelingsdoelen (SDG's), onder meer via een missiegedreven aanpak, een centrale aansturing binnen de Rijksoverheid en een intensivering van maatschappelijke betrokkenheid.

Het kabinet onderschrijft het belang van de SDG's en benadrukt dat Nederland zich, net als alle VN-lidstaten, heeft gecommitteerd aan deze agenda. Tegelijkertijd geeft het kabinet aan geen aanvullende versnelling of intensivering van de Nederlandse SDG-inzet te voorzien, mede in het licht van de gemaakte begrotingskeuzes. De inzet op bestaanszekerheid, armoedebestrijding en andere binnenlandse prioriteiten wordt beschouwd als een bijdrage aan de SDG-doelstellingen.

Het kabinet ziet geen noodzaak voor een overkoepelende nationale langetermijnstrategie. Verder blijft de coördinatie van de SDG-agenda bij de minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking liggen, en niet bij het ministerie van Algemene Zaken, zoals het advies aanbeveelt.

Wel neemt het kabinet de aanbeveling over om meer focus aan te brengen in lijn met de prioritaire thema's van het huidige beleid voor ontwikkelingshulp, te weten voedselzekerheid, watermanagement en gezondheid. Ook komt het kabinet met een instrument om burgerinitiatieven ten aanzien van internationale samenwerking te ondersteunen, in lijn met het advies.

Voor de toekomst belooft het kabinet Nederlandse bedrijven en maatschappelijke partners vroegtijdig te betrekken bij de internationale discussie over de post-2030-agenda.

Raadsleden

De Adviesraad Internationale Vraagstukken bestaat uit negen leden, inclusief de voorzitter en vicevoorzitter. Raadsleden worden bij Koninklijk Besluit op persoonlijke titel benoemd voor een periode van vier jaar, met de mogelijkheid tot herbenoeming. De leden van de adviesraad zijn afkomstig uit de wetenschap, het openbaar bestuur en kennisinstellingen. Zij beschikken over specifieke expertise op het gebied van mensenrechten, vrede en veiligheid, ontwikkelings-samenwerking of Europese integratie.

Samenstelling van de raad in 2025

Prof. Bert Koenders, voorzitter
LGen b.d. Jan Broeks
Dr. Dorette Corbey
Tanya van Gool
Prof. Mr. Dr. Janne Nijman
Drs. Bram van Ojik
Prof. dr. Paul Scheffer
Mr. Henne Schuwer, vice-voorzitter
Prof. dr. Annelies Zoomers

Commissieleden

Vier permanente commissies maken deel uit van de adviesraad. De commissies bereiden de adviezen voor.

Commissie Europese Integratie

De Commissie Europese integratie bereidt adviezen voor over actuele Europese ontwikkelingen, de rol van de Europese instellingen, de externe betrekkingen van de EU en de positie van Nederland.

Samenstelling in 2025

Voorzitter: Prof. Dr. Paul Scheffer

Vicevoorzitter: Dr. Dorette Corbey

Commissieleden

Dhr. Carsten Brzeski

Drs. René Cuperus

Prof. Dr. Hylke Dijkstra

Prof. Dr. Antoaneta Dimitrova

Mr. Dr. Hanneke van Eijken

Dr. Mendeltje van Keulen

Drs. Johan de Koning, MPhil

Dr. Joris Larik

Drs. Joshua Livestro, MPhil

Drs. Kees van Rijk

Dr. Louise van Schaik

Prof. Dr. Catherine de Vries

Commissie Mensenrechten

De Commissie Mensenrechten bereidt adviezen voor over actuele internationale ontwikkelingen op het terrein van de mensenrechten, het Nederlandse mensenrechtenbeleid en de rol van internationale instellingen, het bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties.

Samenstelling in 2025

Voorzitter: Prof. Mr. Dr. Janne Nijman

Vicevoorzitter: Mw. Tanya van Gool

Commissieleden

Prof. Dr. Tanja Aalberts

Dr. Maarten Biermans

Prof. Dr. Antoine Buyse

Drs. Maria Anne van Dijk

Prof. Dr. Tarlach McGonagle

Mr. Wilbert-Jan van Hövell

Maral Khajeh, LL.M.

Mr. Eduard Nazarski

Mr. Nani Jansen Reventlow

Drs. Lionel Veer

Dr. Margaretha Wewerinke-Singh

Commissie Vrede en Veiligheid

De Commissie Vrede en Veiligheid bereidt adviezen voor over actuele internationale veiligheidsvraagstukken, de krijgsmacht, de trans-Atlantische verhoudingen en het Europese veiligheidsbeleid.

Samenstelling in 2025

Voorzitter: Mr. Henne Schuwer

Vicevoorzitter: LGen b.d. Jan Broeks

Commissieleden

Prof. Dr. Beatrice de Graaf

Jochem de Groot, MA MSc

Gen-maj .vlgr b.d. Theo ten Haaf

Dr. Marjanne de Kwaasteniet

Nina van Lansschot, Msc

Mr. Dr. Anna-Alexandra Marhold

Prof. Dr. Frans Osinga

Mr. Gerrit Alexander Ribbink

Dr. Gulnaz Sibgatulina

Drs. Bastiaan R. Walenkamp

Drs. Dick Zandee

Anna van Zoest, MPhil

Commissie Internationale Ontwikkeling

De Commissie Internationale Ontwikkeling bereidt adviezen voor over duurzame ontwikkeling en mondiale publieke goederen, met speciaal oog voor de rol van ontwikkelingsamenwerking, multilaterale instellingen en internationale handel en investeringen.

Samenstelling in 2024

Voorzitter: Prof. Dr. Annelies Zoomers

Vicevoorzitter: Drs. Bram van Ojik

Commissieleden

Prof. Dr. Bas Arts
Drs. Linda Broekhuizen
Prof. Dr. Marleen Dekker
Dr. Ir. Paul G.H. Engel
Drs. Simone Filippini
Dr. Allert P. van den Ham
Prof. Ronald de Jong
Prof. Dr. Sara Kinsbergen
Kiza Magendane, MSc
Drs. Yannick du Pont
Drs. Heske Verburg
Drs. Léon Wijnands

Secretariaat

De adviesraad wordt in de uitvoering van zijn taken ondersteund door een secretariaat. Dit AIV-secretariaat is een onafhankelijke eenheid, formatief ondergebracht in de sector van de (P)SG van het Ministerie van Buitenlandse Zaken.

De samenstelling van het secretariaat van de AIV was in 2025 als volgt

Paula de Beer, projectsecretaris

Rojan Bolling, raadsadviseur

Susanne Kamerling, plaatsvervangend secretaris-directeur en raadsadviseur

Dirk-Jan Koch, secretaris-directeur

Sanne van der Lugt, raadsadviseur

Jorrit Oppewal, raadsadviseur

Annet Potting, managementondersteuner

Marius Snijders, communicatie adviseur tot augustus 2025

Karin van der Torn, managementondersteuner

Sabine Visser, raadsadviseur

Luuk van de Vondervoort, raadsadviseur vanaf augustus 2025

Shila de Vries, projectsecretaris

José van der Wal, directiesecretaris

Karin Wester, raadsadviseur tot juli 2025

Financiële verantwoording

Het totaal van het programma- en bedrijfsvoeringsbudget van de AIV bedroeg €728.000 in 2025. De totale uitgaven in 2025 waren €736.463. De overbesteding was dus €8.463, wat ongeveer 1% betreft.

In de zomer besloot het ministerie van Defensie zijn bijdrage van 20% aan de kosten van de AIV structureel te verhogen naar 25%. Daarmee leverde Defensie voor 2025 een extra financiële bijdrage van € 100.000. Deze bijdrage bestond uit twee bedragen: € 60.000 voor het programmabudget en € 40.000 voor het personeelsbudget van de AIV, waarmee het AIV-budget uitkwam op € 688.000. Gedurende 2025 werd in totaal € 670.692,48 uitgegeven. Dit betreft een kleine onderbesteding.

Het bedrijfsvoeringbudget van de AIV bedroeg voor 2025 € 40.000. De claim voor het ophogen van dit budget voor het dekken van de kosten voor de inhuur van een web redacteur werd afgewezen. Hierdoor ontstond op het bedrijfsvoeringbudget een overbesteding van € 25.771.

Uit het AIV-budget worden de vergoedingen en reiskosten van de raadsleden en de vacatiegelden en reiskosten van de leden van de permanente commissies betaald. Vertalingen, redactie, grafische vormgeving en drukkosten voor de adviezen, vergaderkosten, verzendkosten en de kosten voor communicatie en evenementen worden eveneens uit het jaarbudget gefinancierd.

Adviesraad Internationale Vraagstukken

Rijnstraat 8

Postbus 20061

2500 EB Den Haag

070 348 60 60

adviesraadinternationalevraagstukken.nl

aiv@minbuza.nl